**Uitrol co-creatie aanpak binnen R&D**

## Aanleiding

Participatie is een belangrijk onderwerp in het coalitieakkoord van het nieuwe gemeentebestuur van Amsterdam. Het bestuur stelt zich ten doel om samen met de stad een ambitieuze agenda samen op te stellen voor democratische vernieuwing en de participatieve democratie te vernieuwen, versterken en uit te breiden. Doel is inwoners van Amsterdam grotere zeggenschap te laten hebben over onder andere hun directe omgeving.

Bij Ruimte & Duurzaamheid hebben we de laatste jaren een manier ontwikkeld die aansluit op die bestuurlijke ambitie, maar al eerder werd ingegeven door maatschappelijke ontwikkelingen.
Die participatieve methode, die we co-creatie kunnen noemen, is voor het eerst toegepast bij het opstellen van een ruimtelijk economische visies voor de Ferdinand Bolstraat, en daarna verfijnd en bijgeslepen bij Visie Weteringcircuit, Visie Zuidelijke entree van het Museumplein en de toekomstvisie Vondelpark. Bij deze projecten is ervaring opgedaan met co-creatie tussen stakeholders en overheid. De reacties vanuit het bestuur, van de opdrachtgevers en de betrokken stakeholders zijn op zowel het proces en eindproduct zeer positief.
Inmiddels staan twee nieuwe projecten op stapel: Max Euweplein en Oosterpark.

Tot dusver wordt R&D ad hoc gevraagd om een visie/plan te maken op het moment dat zaken tussen wal en schip dreigen te geraken. Gebiedsteams kloppen aan bij R&D door de goede ervaringen uit het verleden en mond-op-mond reclame. Het startpunt is vaak de constatering dat een gebied 'de verkeerde kant op gaat', maatschappelijk voor onvrede zorgt, of onder druk staat van de stedelijke dynamiek.

**Waarom co-creatie**
Nog los van de bestuurlijke ambitie is co-creatie belangrijk omdat enerzijds de stad veel complexer en dynamischer is geworden, en de lokale expertise mondigheid van Amsterdammers en bedrijven is toegenomen. Interesse in en belang van de (openbare) ruimte is dwingender geworden. Voor het oplossingen van problemen zijn overheid, bewoners en andere stakeholders meer dan ooit van elkaar afhankelijk. Veranderingen volgen elkaar sneller op en de hoeveelheid relevante informatie neemt toe. Burgers en stakeholders willen meer invloed op het proces en het eindresultaat. Het wordt daarom steeds belangrijker om bruikbare tussenproducten op te leveren, deze te toetsen bij de gebruikers van het product, om vervolgens gezamenlijk de vervolgstap te bepalen. Dit vraagt om een andere manier van werken. De co-creatie aanpak valt of staat daarom bij inspirerende, uitdagende en verbindende gesprekken, schouwen en werksessies.

Die aanpak moet (bij R&D) verder doorontwikkeld worden zodat het breder kan worden ingezet en meer ervaring wordt opgedaan met participatieve gebiedsontwikkeling. Daarnaast wordt er gepreludeerd op de komst van de omgevingswet waarbij de focus ligt op een integrale participatieve aanpak. Top-down processturing werkt steeds minder vaak. Draagvlak is nodig en ontstaat door openheid en participatie.

**Wat is het**

Co-creatie is (1) het zoeken naar *een gezamenlijke visie* van en met stakeholders voordat wordt vervallen in standaard participatie processen vanuit het PLABERUM of andere projectfases. Op deze manier wordt op voorhand scherp welke belangen er spelen in het gebied en waarop ingespeeld moet worden. Uit onze ervaring is gebleken dat het van belang is om *betrokken* te blijven in de vervolg stappen tot daadwerkelijke uitvoering.

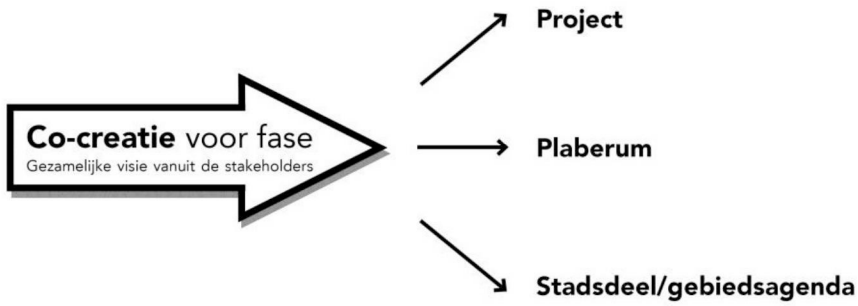


Co-creatie is (2) *integraal.* Door de jaren heen is er een aanpak ontwikkeld waarin de ambities, kansen en mogelijkheden van stakeholders centraal staan in de gebiedsontwikkeling. De eindgebruiker van het beleid heeft door deelname aan gesprekken, schouwen en werksessies invloed op het proces en op het eindresultaat. Eindgebruikers zijn bewoners, ondernemers en belanghebbenden, maar ook ambtenaren uit de verschillende lagen van de Amsterdamse overheid.
Het projectteam brengt door oriënterende gesprekken binnen de gemeente en het schouwen van het gebied de dynamiek, het krachtenveld, en mogelijke opgaven in kaart. In gesprekken met stakeholders wordt dit getoetst, verfijnd en aangescherpt.

Co-creatie is (3) *richtinggevend*. In samenspraak met veel verschillende stakeholders wordt de strategische richting bepaald, keuzes gemaakt qua opgaven en ingrepen en de prioritering. Het is een samenhangend verhaal/visie, hoe de huidige situatie te verbeteren en bestaande kwaliteiten in een gebied beter te benutten. Het geeft een overzicht van de belangrijkste ruimtelijk-economische kansen, opgaven en ingrepen waarin het bestuur keuzes kan maken. De rol van R&D is expertise te leveren over de stedelijke dynamiek en de invloed daarvan op een specifiek gebeid, en maakt haalbaarheid van opgaven en ingrepen inzichtelijk. Het eindproduct is daarmee een advies van de stakeholders aan het bestuur. De vorm van het eindresultaat verschilt sterk. Afhankelijk van de opgave(n) en de problematiek in een gebied wordt er een vorm gekozen.

Co-creatie is (4) *verbindend*. Proces volgt inhoud. Het proces staat vooraf niet vast, maar wordt in samenspraak met de opdrachtgever ingericht. Afstemming gebeurt continue. Wat inhoudelijk op tafel komt tijdens de bilaterale gesprekken met stakeholders, het schouwen van het gebied en verdiepende werksessies met experts bepaalt het proces.
Telkens wordt de vervolgstap bepaald zodat de ambities, opgaven en kansen worden aangescherpt en er een focus is op de bruikbaarheid van het eindproduct. Met korte slagen/'sprints' worden bruikbare (tussen)producten gemaakt die getoetst kunnen worden in werksessies met experts, voor schouwen met stakeholders of voor beslismomenten richting bestuur.

De inhoudelijke meerwaarde van co-creatie in de 0 fase wordt gecreerd door open gesprekken te voeren. Ophalen wat er speelt en leeft in een buurt of omgeving. Zonder dat er

al daadwerkelijke plannen zijn. Hierbij wordt de kennis vanuit de buurt optimaal benut en uiteindelijk ook gedragen.

**Gebleken barrières en het nemen hiervan door te doen**
Een belangrijke barrière waarmee we bij sommige projecten geconfronteerd werden is hoe de resultaten van een co-creatief proces daadwerkelijke tot uitvoering komen (denk hierbij aan financiële en politieke belemmeringen en beleidssectorale belangen )? De grootst barrière om tot daadwerkelijke uitvoering te komen blijkt het Amsterdamse planningsysteem: organisatorische hiërarchie (mismatch tussen verticale (directies) en horizontale (stadsdelen, gebieden) overheidsstructuren), behoefte aan coördinatie, gefragmenteerde besluitvorming, politieke autoriteit en ongelijkheid in macht. Een wijze les uit deze voorgaande projecten is dat politiek draagvlak vanaf de start nodig is. Inmiddels is dit toepast voor de kansenkaart Vondelpark.

**Leerdoelen**
De co-creatie aanpak vereist speciale vaardigheden. Deze vaardigheden kun je niet leren door een boek te lezen of een cursus te volgen. Die leer je door te doen en door coaching tijdens het werk. Co-creatie kan worden ingezet als onderdeel van de opleiding en ontwikkeling van medewerkers binnen R&D. Co-creatie 'projecten' bieden een veilige leeromgeving, leiden tot een steile leercurve en vooral heel veel plezier in het werk. Het is dan ook belangrijk dat elke nieuwe medewerkers van R&D in de Praktijkcursus R&D leren wat co-creatie inhoudt. Dit thema zou een vast onderdeel worden van die cursus.

*Eerste inzicht in de verschillende leerdoelen*
<u>Gemeente breed niveau</u>

- ervaring en kennis opdoen met participatieve planvorming
- daarmee inspelen op de omgevingsvisie door integraal en participatief te kunnen werken
- daadwerkelijk inspelen op de vraag vanuit bewoners en andere gebruikers van de stad
- draagvlak creëren bij politiek en stakeholders

<u>Individueel niveau</u>

- Inzicht verkrijgen in stedelijke programma's en beleidskaders
- vertaling van individuele belangen naar gezamenlijke stedelijke belangen
- luisteren, observeren en (door)vragen
- samenwerken

**Hoe**
Om de kansen van de co-creatie aanpak voor de stad en de R&D-organisatie te benutten en 'eigen te maken' staan drie wegen open die tegelijkertijd bewandeld kunnen worden:

1. Co-creatie wordt vast onderdeel in Praktijkcursus R&D
2. Er wordt prioriteit gegeven aan aan R&D gerichte verzoeken tot het ontwikkelen van gebiedsvisies, kansenkaarten op basis van co-creatie. Op stapel staan momenteel gebiedsvisie Max Euweplein en Kansenkaart Oosterpark.
3. Initiatief bij R&D in samenwerking met de gebiedsteams om elk jaar twee plekken in de stad te verkennen door middel van co-creatie.

Met de derde weg wordt bedoeld dat gebiedsmanagers worden gevraagd om plekken die een impuls nodig hebben gemotiveerd aan te dragen bij R&D. De keuze van de twee plekken

verloopt via een 'commissie' waarin Economie, G&O, R&D en de stadsdelen vertegenwoordigd zijn. Gebieden nemen het 'project' op in hun gebiedsplannen en eventueel in de bulkofferte. R&D reserveert capaciteit in het jaarprogramma.
Ambtelijk opdrachtgever is de gebiedsmanager. Ambtelijk opdrachtnemer is R&D. Kosten worden geraamd op €70.000-75.000, - per verkenning. Totale investering per jaar is dan €150.000, -. Voorgesteld wordt om de kosten te verdelen 50% uit jaarprogramma en 50% vanuit de betreffende gebiedsteams/bestuurscommissies. Bijdrage van gebieden kan bijvoorbeeld uit de bulkofferte worden (mee)gefinancierd.

**Tenslotte**

*Recent behaald resultaat kansenkaart Vondelpark*

- De kansenkaart is uitgereikt aan de stadsdeel bestuurder van Zuid
- Kansenkaart Vondelpark is ondertekend door de betrokken stakeholders
- Het gebiedsteam nauw betrokken
- De resultaten vanuit de kansenkaart zullen worden verwerkt in de gebiedsplannen en-/of gebiedsagenda's
- Zuid gaat de resultaten voorleggen aan het college

Dit is een goed voorbeeld van hoe R&D participatie kan toepassen en het stadsdeel kan adviseren. De ambtelijke laag zou de verbinder tussen de stad en de politiek moeten zijn. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het adaptief inspelen op de stad wordt beperkt door een vaak voorkomende mismatch tussen de verticale (Directies) en horizontale (stadsdelen) overheidsstructuren. Dit is ook uit onze voorgaande projecten gebleken.

Hoe de co-creatie methode bij het Vondelpark is toepast is een goed voorbeeld waarbij de politiek, verticale en horizontale overheidslagen en stakeholders goed hebben samen gewerkt. Met deze kennis moeten wij ons als R&D verder ontwikkelen in het toepassen van co-creatie in de o fase. Dit is de reden dat wij pleiten voor het **doen** van deze projecten volgens deze processen.